

Dog findes der en mundtlig Tradition om, at Kongen omkring 1560 lod overtøre og anbringe paa nogle af Bøndergaardene 120 Køer, hvilke Køer Bønderne skulde afkøbe for 7 voger Smør pr. Stk. = 252 Pd. Smør pr. Ko. Men efter at Køerne var anbragte, forandredes Betalingen fra 7 voger Smør en Gang for alle til en stedsevarende Ydelse af en vog (36 Pd.) aarlig pr. Ko. Af hyer af disse saakaldte Lejekøer er der altsaa, siden disse Køer første Gang vides bogførte, se Jordebogsfortegnelsen af 1584, og til Naturallejens Forandring til Pengeydelse i 1855 betalt 9 800 Pd. Smør i Leje pr. Ko, og fra 1855 til Dato i Kontanter ca. 2 000 Kr. Disse ca. 10 000 Pd. Smør omsat i Penge + 2 000 Kr. kontant udgør, selv uden Renten Rente, en antagelig Betaling for en Ko, hvis Tilværelse blev afsluttet for over 300 Aar siden.

Man kan forstaa Traditionen, der beretter om Bønder, der paa Forhaand havde faaet Vidende om Betalingsvilkaarene, at de med Vaabenmagt værgede sig mod disse saa berygtede Køers Anbringelse i deres Stalde.

Efter den som før bemeldt ved Loven af 23. April 1897 foretagne Skatteregulering er Afgifterne udjævnedes og fastsatte til en aarlig Pengeydelse af 7 Kr. 6 Øre for hver saakaldt Skattemark + 20 Øre i Kongs- og Matrikulskat for hver Mark, og en fastsat Indfæstningsafgift ved Udstedelse af nye Fæstebreve med 5 Kr. 98 Øre for hver Skattemark.

Ved herefter at gaa over til at betragte Kongsgodsets ydre og indre Væsen vil det være øjnefaldende, at dette Gods endnu er i Besiddelse af en væsentlig Del af de Artsmærker, der karakteriserede det oprindelige Odelsgods, og det fra senere Dato stammende danske Fideikommissgods.

Her skal først henvises til Kongsgodset som Slægtsbesiddelse og herunder fremdrages de desangaaende gældende Lovbestemmelser og Sædvanerettigheder. Det vil deraf ses, at særlig den Odelsretten senere tilknyttede Aasædesret, at „eldste Søn viger til hovedbøllet“, formentlig altid har været hævdet af Kongsbønderne og som Sædvaneret lovformelig er gaaet over til gældende Ret ved Forordningen af 30. Maj 1691.

Der mangler Underretning om, hvorledes Forholdet var, før det gejstlige Gods gik over til Kongsgods, men man fejler neppe meget ved at antage, at Biskopperne som Regel, selv om Ejendommene forbrødes til Kirken, af Hensyn til Lands Sæd og Skik, fremdeles tillod Besidderen at indehaves Gaarden, dog med den Forskel, at han nu maatte indehaves samme som Skattebonde, Lejlænding, og ikke som Odelsbonde. At Arvefølgen som Regel vedblev at være den samme som for Odelsgodset, er der ingen Grund til at betvivle, forudsat at Arvtageren var villig til at svare de paalagte Afgifter. Ganske vist er det ikke muligt at dokumentere foranførte, men Sandsynligheden for Rigtigheden af omtalte Arvefølge grunder sig dog paa mundtlige Overleveringer, hvilket bl. a. fremgaar af forhenværende Landstingsmand, Sysselmand Olsens Udtalelser i Lagtinget 1879 ved anden Behandling af Forslag til Kongsgodsets Overgang til Selveje, se Tillæg til Før slag og Betænkninger afgivne af den færøske Landbokommission 1911, Side 694, hvor han anfører:

„Förend Kongsgårdene bleve Klostersgods og altså Kirkens Ejendom, havde de været Odelsgods, medens de hele Tiden havde været i den samme Stands — Fæstebøndernes — Besiddelse.“

I hernævnte Retning taler ogsaa et Brev af 2. November 1559, udstedt af Frederik den Anden til Indbyggerne paa Færøerne (Norske rigsregistrarer I. 277), altsaa kort efter at Kronen havde overtaget Rettighederne, som bestemmer, at

„når nogen af vores og Kronens Bønder og Tjenere på Færø fæster nogen gård af vor Foged, som der samme steds Befaling haver, da skal han den have, nyde, bruge og beholde, imeden og al den Stund han samme Gård bygger, forbedrer og ved Magt holder, og udgiver hans Landgilde i tilbørlig Tid.“

Et talende Bevis for, at Kongsbønderne har følt sig forurettede, i Fald der af den kongelige Befalingsmand skete Afvigelser fra den sædvanemæssige Arvefølgeret, ses af de færøske til København udsendte Stænderdeputeredes Ansøgning til Kongen af 18. Oktober 1672. Disse Udsendinge mødte frem med Paaklage over kgl. Majestæts Landfoged udi Færø, Søfren Pedersen, bl. a. i Anledning af at han var begyndt at prange med Kongsgaardene. Det hedder i Ansøgningen:

„Og på det al misbrug og underslæb kan forkommes, bede vi allerunderdanigst, at, efter højlovlig konning Kristian den 4des Reces, den afdøde bondes søn eller næste Arving måtte allernaadigst være næst til at fæste kongens eller nogen anden jorddrotles gård.“

Ansøgningen blev i Hovedsagen imødekommet, idet der allerede d. 16. April 1673 udstedtes en Anordning om, at